

A photograph of a rural landscape. A dirt path leads from the foreground towards the horizon. On the left side of the path, there is a dense, tall hedge of brown, leafless bushes. To the right of the path is a green field. In the distance, a small dog is standing in the field. The sky is overcast and grey.

MILJÖ

rapport 2001

Trelleborgs Kommun

Innehåll

Agenda 21	1
Bodil första Tångräkan	2
Mode med miljöansvar	3
MöTs - vad är det?	4
Pilevallskolans Gröna Punker	5
Strandstädning	6
Länge leve vackra hus!	8
Socialt miljöarbete	9
Lilians koll på kosmetika	10
Småföretagens miljöarbete	11
Förvaltningarna	12
Gröna nyckeltal	14
Företagens miljöarbete	23

De politiska ledamöterna i styrgruppen för Agenda 21: Från vänster: Sune Larsson (c), Bertil Svensson (s), Anna Puusaari (s), Egil Ahl (s).

Så vill vi ha Agenda 21

Alla kan vi bidra...

Agenda 21-arbetet i Trelleborgs kommun har en egen styrgrupp där följande ledande politiker och chefstjänstemän ingått under 2001: Egil Ahl(s), Anna Puusaari(s), Sune Larsson(c), Bertil Svensson(s), kommundirektör och miljöchef.

Fyra gånger om året sammanstrålar vi med Agenda 21-samordnarna. Tillsammans drar vi upp riktlinjerna för hur Agenda 21-arbetet i kommunen ska utvecklas.

Att årligen dela ut en miljörapport till alla hushåll är ett viktigt led i Agenda 21-arbetet. Vår förhoppning är att rapporten

ska vara informativ och berikande, men också inspirerande för det fortsatta engagemanget. I år är rapporten liksom tidigare indelad i tre delar – reportage från kommunens miljöarbete, gröna nyckeltal samt företagens egna sidor.

I grunden handlar miljöarbetet om allas vår vardag – om hur vi formar vår vardag, vilket ansvar vi vill ta, hur vi får inspiration, vilja och ork. Alla kan vi bidra, efter vår förmåga, till en bättre miljö och en hållbar utveckling av vår kommun.

Styrgruppen för Agenda 21

1

Hur vill Du ha Agenda 21?

Du kan också vara med...

Agenda 21-nätverket är öppet för alla.

För alla som vill vara med i arbetet för en hållbar utveckling och en bättre miljö. Det finns till "för att säkerställa medborgarinflytandet i Agenda 21-processen".

Vi träffas regelbundet i Rådhuset ungefär en kväll i månaden under terminerna. Över en fika knyter vi nya kontakter, utbyter kunskap, tankar och idéer. Ofta har vi bjudit in någon kunnig person inom olika ämnesområden som föreläsare.

Ibland beger vi oss ut till något naturskönt område i vår kommun. Här på bilden besöker vi Dalköpinge ängar i slutet av maj, njuter av blommande vår och lär oss mer om växt- och djurlivet i området.

Kom med Du också! Eller berätta för oss vad Du vill med Agenda 21-arbetet i Trelleborgs kommun!

Välkommen!

Maria Olsson & Anitha Ljung
Agenda 21-samordnare

Bodil första Tångräkan

”En viljestark vandrerska, som med uthålligt engagemang, okuvligt mod samt ett brett och djupt kunnande, tänker globalt och handlar såväl internationellt, som nationellt och lokalt.”

Så löd juryns motivering.

Bodil Francke-Ohlsson: - Tångräkan känns som ett koncentrerat erkännande.

Första ”Tångräkan” gick till Bodil Francke-Ohlsson, Gislöv, mest känd som kommunpolitiker och riksdagsledamot för miljöpartiet.

- Att få priset kändes helt fantastiskt! Jag blev överlycklig! Det känns som ett koncentrerat erkännande för allt mitt mångåriga engagemang, säger Bodil.

Efter 16 år som politiker lämnade hon förra året sitt parti och samtliga politiska uppdrag. Men Bodil har ändå fullt upp hemma på den charmiga Skånegården mitt på Söderslätt, där hon bor med man och hund. Hon arbetar fortfarande med olika internationella bistånds- och kontaktorganisationer, liksom med svensk ekoturism.

Miljöengagemanget kommer hemifrån, från Lund, från en miljömedveten far som var lärare och bistod med inspirerande böcker till den unga Bodil som utbildade sig till bibliotekarie.

- Far var före sin tid, den förste miljöpartisten, kan man säga. Men det han alltid talade om, om mänsklighetens överlevnad, det fastnade inte i huvudet på mig förrän jag var 35-40 år.

- Då började jag förstå. När jag en sommar på 1980-talet såg hur träden runt Börringesjön dog. Det var då jag blev miljöpartist. Jag var med och bildade partiet lokalt i Trelleborg samma höst.

Det är frågan om mänsklighetens överlevnad på jorden som i första hand driver Bodil Francke-Ohlsson. Allra viktigast just nu, menar hon, är klimatfrågan, att vi minskar våra utsläpp av växthusgaser.

- Många av mina vänner säger att det redan är för sent. Men jag tror inte det. Jag tror att när det verkligen gäller, då kan människan utträtta storverk!

Tångräkan

”Tångräkan” är Trelleborgs kommuns årliga Agenda 21-pris, instiftat 2001.

Syftet med ”Tångräkan” är ”att belöna förtjänstfulla insatser för en hållbar utveckling av Trelleborgs kommun”.

Med förtjänstfulla insatser menas bland annat insatser som leder till en hållbar utveckling ekologiskt, ekonomiskt eller socialt samt insatser som leder till en ökad medvetenhet inom Agenda 21-området. Pristagare utses av Agenda 21-styrgruppen.

Under fem år består priset i en glasrelief, designad och tillverkad av glaskonstnär Christian von Sydow, Smygehamn. Priset har röstats fram efter att ett antal kustnära verksamma konstnärer inbjudits att lämna in förslag.

Mode med miljöansvar

*Modeindustrin blir allt mer komplicerad, konstgjord och kemisk.
Modeplagg i naturmaterial lyser med sin frånvaro.
Plasten tar mer och mer plats i plaggen...*

Till slut kanske varje människa kommer att känna sig tvingad att klä sig i plastkläder från topp till tå, oavsett väder, bara för att hänga med i trendernas virvlar. Inom en tioårsperiod kan man gissa att en av de vanligaste allergierna kommer att vara mot olika former av kemikalier till exempel formalin, eftersom vi ständigt bär det på kroppen i kläderna, mot huden i tvålarna och i håret via schampo och andra stylingpnylar. Formalin, eller formaldehyd, är idag ingen ovanlig komponent i hygienprodukter och tyger och redan nu är allergi mot kemikalien ingen ovanlighet.

Dessa frågor har eleverna på vårdgymnasiet brottats med under ett Agenda 21-projekt som fick sin avslutning i form av en riktig modeshow - med svartdraperad cat walk, pressfotograf, juice och piffiga snittar - i januari 2001.

I samband med elevernas kurs "människa, miljö och hälsa" genomfördes ett större och med vardagslivet väl förankrat projekt. Eleverna koncentrerade sig på mode och kläindustrins miljöansvar. Kursen och projektet avslutades med en modevisning av det miljövänliga utbud av kläder som eleverna funnit under sin mission med frågor kring miljöengagemang i kläbutikerna i Trelleborg. Det var svårt att hitta miljöanpassade kläder i Trelleborgs butiker. Endast på KappAhl fanns lite underkläder som höll måttet. I stället hittade man två medelstora företag som specialiserat sig på tillverkning av miljövänliga kläder, Jane Wikström i Trelleborg och Miljöklon AB i Enköping.

Målsättning med projektet var att lyfta diskussionen om miljö och hälsa i relation till de kläder vi bär eller förväntas bära av modeindustrin. Affärer och klädfirmor skulle få en tankeställare och en påminnelse om att miljöarbetet även gäller våra kläder. Förutom förståelse och kunskaper i miljöfrågor, har projektet även givit eleverna erfarenhet av att organisera sig i grupp, att planera och samarbeta kring ett gemensamt mål,

Meridjom Grezda och Emmeli Anderberg mannekängade som brudpar i jordnära vacker, gräddvit brudklänning och en smart frack i vårgrönt.

en modevisning där alla har haft en speciell funktion att fylla.

Vårdgymnasiet har under flera år visat stort intresse för miljöfrågor och kommunens Agenda 21- arbete. En av de valbara kurserna för eleverna inom ämnesområdet hälsokunskap är kursen "människa, miljö och hälsa". Kommunens Agenda 21-samordnare har under flera år haft kontinuerlig kontakt med de elever på vårdgymnasiet som valt miljöinriktade kurser. Genom att informera om Agenda 21- arbetet men även genom att tillsammans med eleverna arbeta med olika former av projekt har diskussioner med ungdomarna kring miljö- och sociala frågor uppkommit på ett aktivt sätt.

När ungdomarna plötsligt ställer miljökrav på modet kommer marknaden att oroas. Det är inte många marknader som är lika snabba som kläindustrin när det gäller att ändra utbudet efter trender och efterfrågan. Modeindustrin skall i framtiden förhoppningsvis hindras från att gömma sig bakom mode-trender utan att samtidigt ta långsiktig hänsyn till vad trenderna kostar i miljö och hälsorisker för natur och människor.

MöTs – Vad är det?

MöTs står för Miljö och Trafiksäkerhet. Det är namnet på ett tre-årigt samarbete mellan Vägverket i Skåne och ett antal skånska kommuner.

Syftet med MöTs är att verka för attityd- och beteendeförändringar hos trelleborgarna som i sin tur ska leda till ökad trafiksäkerhet och förbättrad trafikmiljö i vår kommun, förklarar projektledaren för MöTs i Trelleborg, Greger Persson.

2001 var året som blev MöTs första verksamhetsår. Avtalet mellan Vägverket och Trelleborgs kommun skrevs under i september 2000 och hösten ägnades åt att utforma samordningsgruppen för de olika delprojekten. I samordningsgruppen ingår förutom Greger Persson, som också är parkeringsvakt hos Kommunal Teknik, Monica Andersson, polisen, Bo Arnfors, Akzo Nobel Inks, Håkan Gunnarsson, Vägverket, Lena Jönsson, Kommunal Teknik, Anitha Ljung, Agenda 21, Staffan Stål, Kommunal Teknik samt Lars Ullmar, skolförvaltningen. Från år 2002 ingår också Susanne Larsson, folkhälsosamordnare.

Under 2001 drevs MöTs-arbetet i fem olika delprojekt: Kommunikation/information, Säker cyklist/fotgängare, Skolan/förskolan, Kvalitetssäkring av transporter/Sparsamt körsätt samt I staden utan min bil.

- 500 slumpvis utvalda trelleborgare har intervjuats om sin inställning till trafik och miljö i en enkätundersökning. Resultaten av enkäten ska följas upp om tre år, efter projekttidens slut, för att se om svaren förändrats. På så sätt går det att avläsa om MöTs-arbetet givit önskvärt resultat, berättar Greger Persson.

För cyklisterna har vår- och höstkampanjer "Cykla till jobbet"

genomförts i samarbete med Korpen. Syftet har varit att få fler arbetspendlare att cykla till jobbet i stället för att köra bil. Kampanjerna har varit mycket populära, flera hundratals trelleborgare har deltagit. Skolelever i olika stadier har fått trafikutbildning genom MöTs.

- Till vår hjälp både på skolgårdar och på allmänna platser har vi också anlitat en mobil trafikutställning i vilken vi informerat, sålt cykelhjälmarna och delat ut reflexer, berättar Greger Persson.

Själv fungerar han också som utbildare av skolelever vid kommunens trafikövningsskola i Folkets Park.

De tunga transportererna och bilkörningen arbetar MöTs också med. Personal inom hemvården har utbildats i Eco Driving, en körteknik som sparar fordonet, börsen och miljön.

Det mest kontroversiella delprojektet inom MöTs är deltagandet i den europeiska kampanjdagen "I staden utan min bil". Syftet är att under en dag om året, 22 september, få kommuninvånarna att upptäcka sin stad utan bil. 2001 deltog Trelleborg genom att uppmana folk att ställa bilen hemma samt att erbjuda hästdroskor och gratisbussar i centrum.

- Måste vi ta bilen på alla korta sträckor, när det ofta går snabbare att cykla? Och hur ska vi kunna bidra till att minska trafikolyckorna och förbättra luften? Kan vi få fler och fler människor att tänka dessa MöTs-tankar, då ser framtiden i trafiken kanske inte så mörk ut som många vill måla upp den, avslutar projektledare Greger Persson hoppfullt.

4

Greger med barn under trafikutbildning.

Pilevallskolans Gröna Punkter

*På Pilevallskolan poppar gröna punkter upp ur klassrummen!
Arbetet med det vilda gröna Agenda 21-projektet genomsyrar hela skolan!*

I årskurs 4 ska alla elever bli fjärilsexperter! Varje barn har tagit sig an en alldeles egen fjärilsart och ska läsa på i böcker och forska kring denna art. Klassen har också byggt fjärilshus där larverna under vintern vuxit och förpuppat sig. I framtiden ska en fjärilsrestaurang anläggas på en solig och läig plats på skolgården.

I klass B5 håller ett gäng killar på och samlar fakta om fladdermöss som fått en egen holk i ett av skolans högsta träd på den nyligen upprustade skolgården. Killarna fixar också bostad åt murbin, borrar upp gamla stubbar där bina kan krypa in.

Projektet "Gröna Punkter" passade som handen i handsken in i Pilevallskolans skolgårds upprustning. Ett entusiastiskt lärarlag kastade sig över idéerna om att skaffa vilda grannar på och kring skolgården.

Hos årskurs 1 är det fåglar som är specialintresset. Barnen skriver om och färglägger bofinkar, talgoxar, starar osv. och utanför klassrumsfönstret anläggs en fågelrestaurang. Barnen kan skåda fåglar varje dag från det egna klassrummet!

Eleverna i årskurs 3 har tillverkat igelkottabon som placerats ut på skolgården, på hemlig plats för att igelkottarna som flyttar in ska få vara i fred. "Död ved lever" är rubriken på det arbete klass A5 bedriver. Gamla grenar ska placeras ut och djurlivet i dem studeras.

Alla träd och buskar på skolgården ska inventeras och artbestämmas. Sist men inte minst får skolan ett eget uteklassrum med naturen som tak. Under höga lummiga träd placeras stockar ut för undervisning i det fria. Skolan dokumenterar allt som rör projektet på den egna hemsidan.

5

Adham Elmolla och Tarik Zejnilovic har byggt var sin fladdermusholk.

Kom med i nätverket!

Gröna Punkter är ett projekt som drivs av Agenda 21 i Trelleborgs kommun. Syftet är att "förgröna" närmiljön. Det innebär både att ta tillvara och att skapa vild grön natur i tätorterna och på andra platser där vi bor, arbetar eller går i skolan. Syftet är också att sprida kunskap om de vilda djurens svårigheter att finna livsutrymme där vi människor bygger och asfalterar, bullrar och väsnas. För att uppnå syftet har ett särskilt nätverk bildats där alla intresserade är välkomna att vara med.

Tusen kilo skräp på en förmiddag

Strandstädning 2001 gav hela tusen kilo skräp under en söndagsförmiddag!

Strandstädningen är ett sedan 1998 årligt återkommande Agenda 21-arrangemang i kampen mot skräpet och soporna på kommunens stränder.

Under förra årets strandstädning, 21 maj, fanns städpatruller ute på sammanlagt nio olika kuststräckor i Trelleborgs kommun. Sammanlagt deltog tio olika ideella föreningar under söndagsförmiddagen: Ö Torps scoutkår, Trelleborgs scoutkår, Trelleborgs biologiska förening, Beddingestrands villaägareförening, Lilla Beddinge bollklubb, Beddinge byalag, Hälsöfrämjandet, Trelleborgs Sjöscoutkår, Smygebygdens Gille samt Gislövs villaägareförening. Sammanlagt och uppskattningsvis samlades 1 000 kg sopor och skräp in under dagen av totalt 118 personer, varav 80 var vuxna, 22 barn och 16 tonåringar. Det gör lite drygt 8 kg sopor per person.

Insatsen är cirka tre gånger större än under år 2000. Då deltog tre föreningar och 49 aktiva trelleborgare samlade in cirka 350 kg sopor.

Strandstädning har ägt rum årligen i kommunen sedan 1998. Den tillkom på initiativ av Ö Torps scoutkår i

Smygehamn. Dokumentationen av de båda första åren är bristfällig, men allt pekar på att intresset bland trelleborgarna kunde varit större. Agenda 21 har satsat på att utveckla projektet, att öka intresset och få fler grupper och kommuninvånare att delta aktivt.

Under Strandstädning 2001 täcktes ett stort strandavsnitt in: Från Östra stranden i väster till Skateholm i öster. Kustremsan styckades upp i för föreningen lämpliga bitar. Föreningarna kom själva överens om vem som skulle städa var.

Vädrets makter var tyvärr inte nådiga. Visserligen var det uppehåll, men kallt och blåsigt.

Plast och glas dominerar skräpet på stränderna. Även metall och papper ligger slängt. Jämfört med fynden under strandstädning 2000 hittades år 2001 mer glas än papper. År 2000 var det precis tvärtom: mer papper än glas.

Här följer några exempel på gjorda fynd: Aluminiumburkar,

6

Det kan vara mycket varierande väder under en strandstädardag. Vissa år räcker shorts, andra år måste nästan vintermunderingen på! Bilderna från strandstädningen är hämtade från åren 2000 och 2001.

bildäck, en cykel, del av ett skåp, filttoffel, glasburkar, hundbajspåsar med innehåll(!), kakelplattor, lysrör, metallskrot, murbruk, plankor, soffdynor, tomma målarfärgsdunkar. Strandstädarna plockar däremot inte upp några ruttna alger. Detta sköter Upplevelse Trelleborg.

Strandstädningen i regi av Agenda 21 är ett utmärkt exempel på lokalt Agenda 21-arbete. Initiativet kommer från medborgarna själva. Människor i olika åldrar samlas kring ett angeläget lokalt miljöproblem. Genom att kommuninvånarna visar att de är beredda att satsa engagemang, tid och handkraft på att

förbättra sin närmiljö visar de också kommunens beslutsfattare att en god strandmiljö är angeläget för dem. Genom insatsen visar man också att nedskräpning av stränderna inte accepteras.

Tyvärr använder många villaägare utmed kusten stränderna som soptipp.

Förhoppningsvis kommer arrangemanget att fortleva, utvecklas och växa till att omfatta fler personer och ännu större del av vår 28 km långa kuststräcka.

*Du kan också vara med och städa stränder!
Både föreningar och enskilda är lika välkomna.
Strandstädardag år 2003 blir den 1 juni.
Håll utkik efter mer information eller kontakta
Agenda 21-kontoret redan nu!*

Länge leve vackra hus!

”God stadsbyggnad, arkitektur och byggnadstradition utgör den bästa grunden för hållbarhet. Vackra hus lever och lever länge. Länge leve vackra hus!”

Citatet är hämtat ur Trelleborgs kommuns Översiktsplan 2002, där stadsbyggnadschef Stefan Ferm i lyriska ordalag deklarerar sin syn på begreppet hållbarhet.

Stefan Ferm är Trelleborgs kommuns stadsbyggnadschef sedan 1999. Han har en bakgrund som lärare i arkitektur och som byggnadsarkitekt och kom närmast från Mjölby kommun. Under 2001 har arbetet med att ta fram kommunens nya översiktsplan dominerat arbetstiden för Stefan Ferm och hans medarbetare på stadsbyggnadskontoret.

- När vi planerar miljöer diskuterar vi mycket teknik, funktion och pris, medan när miljön sedan finns där är det bara helheten vi upplever och hur mycket den tilltalar våra hjärtan.

- Där det talar till hjärtat – där finns också hållbarheten, förklarar Stefan Ferm och fortsätter:

- Den byggda miljön som ”hjärtefråga” är verkligen påtaglig när vi upplever t ex Visbys, Vadstenas och Venedigs skönhet. Men då det gäller miljöer som ännu inte finns - den bebyggelse som planeras och som ska uppföras – då är det väsentligt mycket svårare, för att inte säga oerhört svårt. För att bedöma om det som inte finns blir bra eller dåligt i sin helhet krävs blandning av folklig smak och de specialkunskaper som arkitekten har. Ibland i lika delar och ibland den ena mer än den andra beroende på hur modig man vågar vara.

Översiktsplanen är det dokument som ska tala om var gränserna för den framtida utbyggnaden av kommunen går. Den ska ange framtida utbyggnadsbehov, men också ge uttryck för en vilja – hur vill vi bygga nytt, hur vill vi utveckla kommunen, osv.

Trelleborg har som alla andra orter givetvis både fram- och baksidor.

- Allra mest spännande blir det när baksida blir framsida – som skett med bebyggelsen längs Stavstensvägen. Efter att E6:an tillkom blev faktiskt baksidan framsida, konstaterar Stefan Ferm.

Miljöer som den runt Gamla Torg och området från Stortorget till Badhuset räknar Stefan Ferm som vackra och värdefulla.

- I Trelleborg både finns och skapas möjligheter för att ständigt arbeta med bättre miljöer, avslutar Stefan Ferm entusiastiskt.

Stefan Ferm, stöttepelare i kommunens stadsplanering.

Socialt miljöarbete

Genom meningsfulla aktiviteter skapas trygghet, självkänsla och självständighet. Detta är en bärande tanke för verksamheten hos Trelleborg kommuns Dagcenter. Verksamheten sorterar under Socialförvaltningen och har ett 20-tal anställda.

Miljöarbetet blir ett viktigt redskap bland flera för att skapa meningsfulla och utvecklande aktiviteter för de 110 deltagarna som totalt inryms i verksamheten.

- Varje måndag förmiddag klockan 10 står jag med mina grabbar med en liten minibuss och hämtar tidningar hos Tidningsbärarna. Vi lastar en hel busslast med gamla tidningar inne på gården på C B Friisgatan varje vecka och kör dem till scouternas container på S:ta Gertruds väg för återvinning, exemplifierar vårdare Bert Linde.

Bert Linde har hand om Legogruppen, en grupp som har sitt säte på Sjöviksvägen. Namnet på gruppen talar om att denna åtar sig olika arbetsuppgifter på uppdrag utifrån – legoarbeten.

Trelleborgs Dagcenter erbjuder daglig verksamhet för vuxna utvecklingsstörda, dvs personer som omfattas av LSS, Lagen om stöd och service. Förutom det stora dagcentret i Huset på Klockaregatan 2, bedrivs verksamheter i olika utflyttade grupper. Förutom Legogruppen finns grupperna Tumlaren, Textilgruppen och Upplevelsegruppen samt grupper som har sin verksamhet förlagd på caféerna på AV-centralen, Socialförvaltningen, Bastionskolan och Vårdgymnasiet. På samtliga enheter bedrivs någon form av aktivt miljöarbete.

Att återvinna papper samt burkar och glasflaskor vid de olika caféerna ingår i miljöarbetet. Alla mjölkkartonger viks noga och sorteras för återvinning. Under en period hade man egen papperstillverkning. Av returkuvert gjordes vackra kort och dekorativa tavlor. Då det gäller rengöring försöker man använda enbart såpa.

Till Huset på Klockaregatan 2 hör en vacker trädgård vars skötsel också ingår som en meningsfull uppgift för några av deltagarna. Att trädgården sköts ekologiskt är viktigt och dagcentrets personal välkomnar gärna nya idéer som kan göra trädgården till en ännu grönare oas där även insekter och vilda växter kan trivas.

Slutligen finns deltagare som har sin dagliga verksamhet i samhällsintegrerade enskilda placeringar. Sådana placeringar görs utifrån var och en individs skilda förutsättningar och omfattar ett mycket brett spektrum av olika arbetsplatser – förskolor, äldreboenden, åkerier, stormarknader m.fl.

- Målet är att alla som kan ska integreras i samhällslivet, bli självständiga och må bra, förklarar arbetsterapeut Gunilla Nordgren och vårdare Ann-Christin Malm.

Tidningslastning pågår.

Lilians koll på kosmetika

En mera hängiven kemist än Lilian Flygare Ivarsson får man leta efter.

Säg ”kemi” och Lilian får något lyriskt i blicken!

- Jag kan inte tänka mig något roligare att arbeta med, småler hon nöjt.

Lilian Flygare Ivarsson är civilingenjör med kemisteknisk inriktning. Sedan 1990 arbetar hon som miljöinspektör vid Trelleborgs kommuns miljöförvaltning med huvudansvar för hälsoskydd och kemikalietillsyn. Hemma i Lund har hon familj med två livliga pojkar som tar mycket av hennes tid. Trots att Lilian endast arbetar halvtid vid förvaltningen är hon engagerad i en lång rad olika projekt.

Under 2001 genomfördes projektet ”Kosmetiska och hygieniska produkter”, ett regionalt länsprojekt av Länsstyrelsen i Skåne län för Skånes alla kommuner tillsammans med Läke­medelsverket. Projektet är det första i sitt slag i Sverige och kommer att få genomslag i framtiden. Reglerna för innehåll och märkning av tvålar, schampo, hudkrämer m. m. kommer att rättsligt prövas och uppmärksammas inom EU.

Syftet var att se till att de kosmetiska och hygieniska produkter som säljs är korrekt märkta. Korrekt märkning är en förutsättning för att konsumenterna ska ha en chans att göra

ett bra val med tanke på miljön och hälsan. Mer än var tionde konsument drabbas av biverkningar av tvål och schampo och andra kosmetiska och hygieniska produkter.

Lilian och hennes arbetskamrater gick runt i Trelleborgs butiker för att se till att smink, tvålar, schampo m. m. verkligen var korrekt märkta. 114 produkter kontrollerades i totalt 13 butiker. Av dessa produkter bedömdes mer än hälften ha brister i märkningen. Av 13 barnprodukter hade nästan hälften, 6 st., brister i märkningen. Sex av produkterna innehöll förbjudna ämnen eller ämnen för vilka begränsningarna enligt lagstiftningen inte följdes.

Sammantaget gäller att det fanns stora brister i märkningen. Tillsammans kontrollerade 22 skånska kommuner 2 085 produkter. Hos en tredjedel av produkterna, 662 st., fann man brister i märkningen.

Det är trendigt att låta extrakt från djur- och växtriket ingå i krämer och schampon. Men det är inte alls säkert att dessa tillsatser är bra för den som är allergisk. Innehållen i extrakten är hittills inte tillräckligt undersökta.

10

Miljöinspektör Lilian Flygare Ivarsson har koll på innehållet i kosmetikan. – Låt framför allt de minsta barnen slippa onödiga kemikalier, råder hon.

Lilians råd

- Köp aldrig produkter som saknar innehållsförteckning.
- Låt de minsta barnen slippa onödiga kemikalier. Parfymade våtservetter med eller utan jod till barnen är helt onödigt! Använd vanligt vatten och kanske lite mild tvål!
- Var försiktig med nagellack och köp inte de sorter som innehåller formaldehyd. De kan framkalla allergi. Många nagellack innehåller dessutom lösningsmedlet toluen vars gaser är mycket irriterande för ögon och luftrör. Vid längre tids exponering kan man bland annat drabbas av huvudvärk. Det är onödigt att använda detta lösningsmedel i nagellack, tycker jag.
- Undvik produkter som innehåller triclosan. Triclosan har antibakteriella egenskaper och under de senaste åren har de börjat användas i mycket stor utsträckning. Att använda triclosan som bakteriedödare i diskmedel är helt onödigt. Risken finns att triclosan bidrar till att antibiotikaresistenta bakterier bildas. Läke­medelsverket funderar på att tillåta användning av triclosan endast i tandkräm.

Med småföretagen mot ett bättre miljöarbete

*24 småföretagare fick en introduktion i miljöarbete vid tre kostnadsfria frukostträffar i Rådhuset i september 2001. Pia Nilsson var en av deltagarna:
- Kursen var mycket intressant och bra. Den passade perfekt in i vår utveckling och planering. Nu efteråt har vi anlitat en konsult som ska hjälpa oss att bli miljöcertifierade.*

Pia och Magnus Nilsson driver tillsammans företaget Magnus Bildemontering på Omvägen i Trelleborg med sammanlagt fyra anställda. I likhet med dem inser allt fler företagare vikten av att i en ökande konkurrens kunna visa upp ett dokumenterat miljöarbete. Många vill också helhjärtat medverka till miljöförbättringar i den egna verksamheten - "dra sitt strå till stacken".

Men för många små och medelstora företag upplevs tyvärr ofta miljöarbetet dyrt, krångligt och tidskrävande. Genom projektet ville Agenda 21 fungera som ett stöd.

Syftet med frukostträffarna var att ge en introduktion till hur ett litet företag kan driva ett miljöarbete, att ge en inblick i Agenda 21, miljöbalken och övrig miljöspraxis.

Genom att samla små och medelstora företagare på orten till möten öppnar man också möjligheter för företagarna att utveckla nya nätverk, användbara i miljösammanhang.

För innehållet i den första träffen svarade Anitha Ljung, Agenda 21, Johan Pettersson, miljöförvaltningen, samt Eva Munck Forslund, advokat. För de båda därpå följande träffarna svarade företaget Eco Wiew AB med Håkan Hansson och Ulf Jobacker. Vid den avslutande träffen medverkade också Göran Eklund från företaget Edéon AB i Staffanstorp.

Företagen som deltog

Följande företag/organisationer deltog i kursen: Näsbyholms Jordbruks AB, JOCÅ-teknik AB, Macab, T-J Bildemontering, Trelleborgs Missionsförsamling, NTR, BESON, Reppu Montage, Magnus Bildemontering, Systemelektro AB, AB Trelleborgshem, Terdéns Plantskola, Heatex AB, Statoil, Trelleborgsfrakt NB Nilsson AB, AB Folkets Hus och Park, KTT - VA-avdelningen, Byggagnat, TCT AB, Nya Bilverkstaden, Interfix, GECEA, LRF, Britas Åkeri, Sydlyft och Interfix.

Pia och Magnus har inlett sitt miljöarbete.

Förvaltningarna

Har Du tänkt på hur mycket som rymts inom den kommunala verksamheten?

Skolor, barnomsorg, äldreomsorg. Gator, parker, renhållning, vatten och energi. Listan kan göras lång...

För att skoleleverna ska få sin undervisning och de äldre sin omsorg, för att vattnet ska kunna rinna i kranen och soporna hämtas från garaget, krävs en professionell organisation.

Cirka 3 800 anställda och omkring 500 förtroendevalda arbetar för att verksamheten i Trelleborgs kommun ska fungera på bästa sätt varje dag, året om.

Miljöarbetet pågår också ständigt inom kommunens åtta olika förvaltningar. Men med tanke på de många varierande verksamheternas olika innehåll och storlek ser miljöarbetet givetvis också mycket olika ut.

Nedan följer en kort sammanfattning av förvaltningarnas miljöarbete under 2001. Du kan också i reportagen på föregående sidor läsa om specifika projekt som alla pågår inom kommunen. Besök också kommunens hemsida www.trelleborg.se för mer information.

Kommunal teknik

Hela miljöarbetet inom tekniska nämndens förvaltning syftar till att "I en bra inre och yttre miljö producera varor och tjänster åt en miljömedveten kundkrets". Denna grundpolicy antogs av tekniska nämnden år 1996 och har präglat arbetet sedan dess.

Under år 2001 har VA-verksamheten utvecklats på landsbygden. Tillståndsprövningen av avloppsreningsverken har gått vidare och förslag har tagits fram till skyddsområde för våra vattentäkter.

Renhållningen har utvecklat sin verksamhet främst genom att förbättra utformningen av återvinningsstationerna. Vidare har en förstudie på temat behovsanpassad hämtning genomförts.

På energiområdet har huvudfrågan varit fjärrvärme eller ej. I slutet av året klarställdes förutsättningarna för en fjärrvärmeutbyggnad på väster. Ett fjärrvärmebolag har bildats och utbyggnaden kommer att genomföras under år 2002.

Inom Fastighetsavdelningen har miljöarbetet stärkts genom att energirådgivningen utökats med en energisystemingenjör. En organisatorisk översyn skapar också förutsättningar för en offensivare satsning, när det gäller lägre uppvärmningskostnader och minskade koldioxidutsläpp.

Gata och Park är starkt engagerade i den synliga delen av vårt miljöarbete. Stadsparken, S:ta Gertruds väg, Stavstenvägen, Hedvägens förlängning osv är projekt som starkt bidragit till att förbättra bilden av Trelleborg. De stödjande enheterna Mät & Karta och Projektering/Planering bidrar genom sitt framsynta arbete, främst i plansammanhang, men även när det gäller miljökonsekvensbeskrivningar, till att skapa goda förutsättningar för ett framtida offensivt miljöarbete i Trelleborg.

Ett tungt miljölass dras av Service, som genom sitt arbete med våra egna och våra entreprenörers fordon skapat ett läge, där vi idag uppfyller EU-kraven på i stort sett alla fordon i vår tjänst.

Trots alla projekt är det ändå i det dagliga arbetet, driften, som vi jobbar med ständig förbättring. Den kvalitetscertifiering som genomfördes 2001 skapar en mycket bra plattform för framtiden. Detta faktum kommer att bli än mer synligt, när vi blivit miljöcertifierade, ett arbete som pågår.

Kommunstyrelsen

Till kommunstyrelsens satsning 2001 hör, utöver Agenda 21-arbetet, det viktiga lokala investeringsprogrammet, LIP. Trelleborgs kommun är en av de 164 kommuner och två kommunalförbund som fått 6,2 miljarder kronor i bidrag till 211 lokala investeringsprogram under åren 1998-2002. De miljöinvesteringar som genomförs omfattar totalt 27 miljarder kronor. I maj 2001 fick Trelleborg 11,4 miljoner kronor, pengar som under åren 2001-2004 blir en del av den totala investeringsvolymen på 25,5 milj kr. Pengarna investeras i sammanlagt sju olika projekt som bildar det program som fått bidrag – ekoby i Simlinge, våtmarker i Albäck, naturvård i Åmossarna, avloppsrening i Alstad och Smygehamn samt utveckling av trelleborgarnas miljökunskap. Det sjunde projektet avser en administratör av hela programmet som tillträdde i december 2001.

Kommunstyrelsen har också påbörjat ett folkhälsoarbete genom att tillsätta en särskild folkhälsoordnare under 2001.

Miljöförvaltningen

Den nya lagen miljöbalken, som trädde ikraft 1999, har inneburit en breddning av miljönämndens verksamhetsområden. Detta har till stor del fortsatt att präglat verksamheten under 2001.

Luftkvaliteten i Trelleborgs tätort och på landsbygden har fortsatt övervakats. Halterna av svaveldioxid, kvävedioxid, kolväten och sot har kontrol-

lerats. Genom medverkan i Skånes luftvårdsförbund, Sydkustens vattenvårdsförbund och Segeåns vattenvårdsförbund följs den regionala utvecklingen.

Undersökningarna av vattnet, främst närsalthalter, i de sex största åarna fortsätter, liksom den noggranna kontrollen av badvattenkvaliteten under badsäsongen.

Inventeringen av de enskilda avloppen fortsätter. Tillsyn med avseende på djurskydd och lantbrukets miljö har utförts på 80 lantbruk. Likaså har tillsynsbesök enligt miljöbalken genomförts inom industrier, bland annat inom Sjöviksområdet. Olika kemikalieprojekt har genomförts.

278 livsmedelsprover har tagits i samband med inspektioner. Särskilda projekt har gällt julbord, fastlagsbullar och baguetter. På det egna laboratoriet har totalt 278 livsmedelsprover undersökts och 462 vattenprover analyserats under 2001.

Räddningstjänsten

Arbetet med att minimera miljörisiker så att olyckor inte ska inträffa pågår ständigt inom räddningstjänsten. Beredskapen har höjts efter att många svåra olyckor med kemikalier inträffat på olika håll i Sverige. I Skåne har en regional organisation för kemiberedskap med en särskild befälsorganisation upprättats och kemresursmaterialet är placerat centralt i landskapet. Vid mindre eller medelstora olyckor eller oljeutsläpp har kåren i Trelleborg egen beredskap.

Skolförvaltningen

Inom skolförvaltningen sker en samordning av miljöarbetet på de olika skolorna i samarbete med Agenda 21-kontoret. Nätverk för skolornas miljödiplomering Grön Flagg har varit under bildande och i Agenda 21-nätverket för Gröna Punkter bidrar representanter för olika förskolor och skolor aktivt. På flera skolor har också arbetet med att skapa utrymme för mer vild natur på skolgården tagit fart. Det har planterats, sått, inventerats och snickrats.

Stadsbyggnadskontoret

Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för den framtida utbyggnaden av Trelleborgs kommun är också ett slags arbete för hållbar utveckling. Detta arbete har upptagit största delen av tiden och energin för stadsbyggnadskontorets personal under 2001. De anställda har också deltagit i utbildning i eco driving inom det pågående MöTs-projektet.

Socialförvaltningen

Socialförvaltningen har 1 200 anställda. Miljöarbetet bedrivs i de vardagsnära verksamheterna där omsorgen om människor står i fokus. Det är viktigt att miljötänkandet slår igenom hos varje enskild individ ute i verksamheterna. Om all personal "tänker miljö" kommer verksamheten att få ett hållbart miljöengagemang som kommer att ge resultat i all framtid. Miljöombud är utsedda och fortbildas och kompetensutvecklas årligen.

Miljöhänsyn vägs in vid all central upphandling, inte minst när det gäller förbrukningsartiklar och kemikalier.

Under 2001 utbildades ett 20-tal hemtjänstanställda i eco driving inom MöTs-projektet.

Upplevelse

På biblioteket håller belysningen på att bytas ut, för att få en bättre och energieffektivare belysning. På badhuset arbetar man också med att förbättra miljön, bland annat med att prova miljövänligare rengöringsmedel.

Gödningen av fotbollsplanerna kontrolleras noga för att kunna minimeras och ständiga jordprover tas.

Under 2001 togs 5000 ton alger upp på våra badstränder. Det är svårt att både avsätta och lagra dessa alger. För att komma tillrätta med problemen arbetar Upplevelse i ett väl utbyggt nätverk med andra kommuner där man har motsvarande algproblem på badstränderna.

Gröna nyckeltal

Gröna nyckeltal är en metod att mäta miljötillståndet i kommunen, ett sätt att i siffror och diagram åskådliggöra miljötillståndet, miljöpåverkan, resursanvändningen och miljöarbetet. Metoden används i cirka en fjärdedel av Sveriges kommuner. Nyckeltalen ska ge möjlighet till jämförelse över tid och mellan kommuner.

Karta över naturområden av riksintresse och enligt lag skyddad natur i Trelleborgs kommun.

1. Backlandskapet söder om Romeleåsen. (Riksintresse)
2. Kuststräckan Kämpinge – Stavstensudde. (Riksintresse)
3. Dalköpinge ängar. (Naturreservat och riksintresse)
4. Beddinge strandhed. (Naturvårdsområde)

Naturområden av riksintresse i norr och söder

Tre olika områden i kommunen är klassade som riksintresse för naturvården. Den sammanlagda arean av dessa tre områden är 7 372 ha, vilket betyder att hela ca 20% av kommunens yta har naturvården klassade som riksintresse.

Det största området (1 på kartan) ligger i norra Trelleborg och hör till backlandskapet söder om Romeleåsen. Detta område delas mellan 7 kommuner: Malmö, Lund, Skurup, Svedala, Staffanstorps, Vellinge och Trelleborg och är 32 000 ha stort. 20% av hela området ligger innanför Trelleborgs gränser. Riksvärdet ligger i områdets geologi, odlingslandskap, skogar och våtmarker. Det värdefulla naturområdet skyddas sedan februari 1987.

Ett mindre riksintresse är kuststräckan Kämpinge – Stavstensudde (2 på kartan). Detta område delas ungefär till hälften med Vellinge kommun. Området är 1 200 ha stort och i Trelleborg ligger 642 ha av detta. Endast ca 20% av området ligger på land, resten till havs. Riksvärdet ligger i områdets geologiska struktur och skyddas sedan februari 1987.

Dalköpinge ängar – naturreservat och riksintresse

Kommunens minsta och helt egna naturområde av riksintresse ligger vid kusten och heter Dalköpinge ängar (3 på kartan). Dalköpinge ängar är även kommunens enda naturreservat sedan 1975. Området är 25 ha stort och blev klassat som riksintresse i februari 2000. Riksvärdet ligger i områdets karaktär av naturbetesmark. I området finns torra och fuktiga ängar som bidrar till en artrik flora. Mest känt är nog området för sin vackra tid under försommaren då orkidéerna majnycklar och ängsnycklar blommar i flera rosa nyanser. Dalköpinge ängar är även en mycket fin plats för fågellivet.

Beddinge strandhed är naturvårdsområde

Kommunens enda naturvårdsområde ligger vid kusten vid Beddinge strand (4 på kartan). Området är en sandgräshed av borsttåteltyp med insprängda partier av öppen rished och örtrik ljunghed. Fågellivet är rikt och här finns även en intressant fjärilsfauna. Här kan man hitta de sårbara fjärilsarterna malörtskapuschongfly och klocksäckspinnare.

Näringsläckage via vattendragen

Kommunens marker läcker hela tiden näringsämnen till Östersjön. Små bäckar rinner ner i större bäckar som rinner ner i åar som slutligen mynnar ut i sjöar och till sist i havet.

Miljöförvaltningen mäter flera gånger om året halterna av fosfor och kväve i vattnet i kommunens sex största åar från väster till öster: Albäcksåån, Ståstorpsåån, Dalköpingeåån, Gislövsåån, Äspöån och Tullstorpsåån. Halterna i alla åarna är så höga att de bedöms som exceptionellt näringsrika.

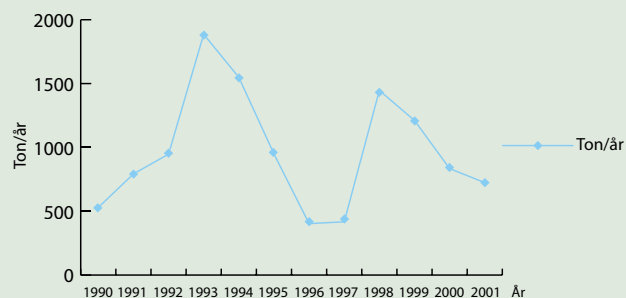
Under år 2001 transporterades 724 ton kväve och 7 ton fosfor ut i Östersjön via dessa sex åar tillsammans. Kväveläckaget visar sig därmed minska för tredje året i rad. Läckaget av fosfor minskar för andra året i rad och värdet för 2001 är hittills det lägsta uppmätta.

Trots detta kan man inte säkert säga att man ser en minskande trend i näringsläckaget. Ett ovanligt regnigt år kan med följd av höga vattenflöden i åarna medföra en markant ökning av näringsläckaget. Det är bland annat nederbördsmängder som förklarar den plötsliga läckageökningen under åren 1993-94 och 1998-99.

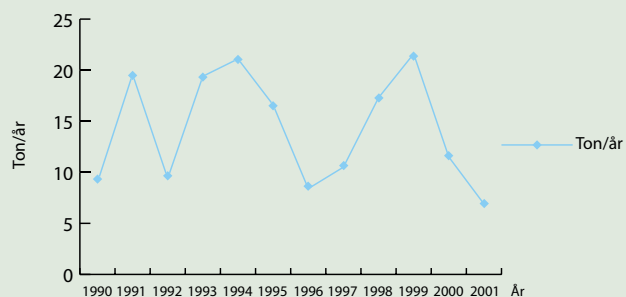
I Albäckskogen arbetar kommunen med att försöka minska näringsläckaget. Genom att låta åvattnet stanna upp i ett antal bassänger i Albäckskogens våtmark, kan näringsämnena bindas i levande material.

Kväveläckage till Östersjön

Läckage av kväve till Östersjön via Trelleborgs sex största åar under tiden 1990-2001.

Fosforläckage till Östersjön

Läckage av fosfor till Östersjön via Trelleborgs sex största åar under tiden 1990-2001.

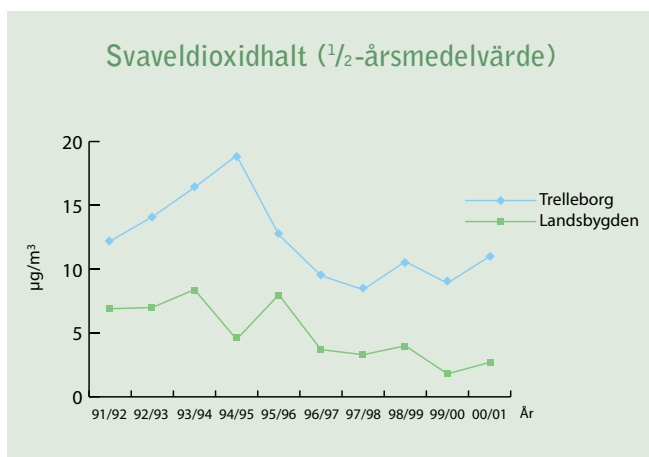

Luft

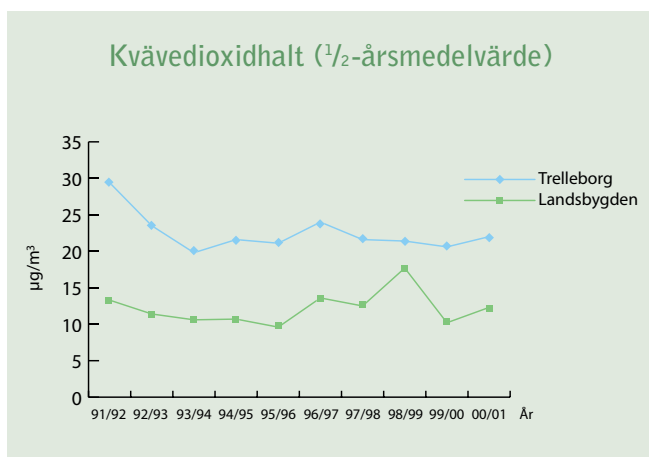
Luftkvaliteten i Trelleborgs tätort är med hänsyn till halterna svaveldioxid bland de sämsta i landet. Däremot ligger halterna svaveldioxid, SO₂, och kvävedioxid, NO₂, långt under gränsvärdet på 50 µg/m³.

Trelleborg är en aktiv stad och detta betyder mycket trafik. Tung trafik går fram och tillbaka till och från hamnen dygnet runt. Även färjorna i hamnen bidrar med avgaser och alla vi andra bilister som förflyttar oss med bil längs sydkusten.

Trelleborg får även ta del av utsläpp från Malmö och Köpenhamnsregionerna. Denna ofrivilliga import av föroreningsgaser ser vi till största delen i de uppmätta halterna av SO₂ och NO₂ på landsbygden. Skillnaderna mellan halterna i centrala Trelleborg och den omgivande landsbygden är stora och kan endast härledas till all vår aktivitet kring centrum. Målsättningen är att halterna av de förorenande gaserna i centrum skall sjunka till de lägre halterna på landsbygden. Mätstationerna finns vid Rådhuset i centrum och i Smygehamn och Maglarp.

1/2-årsmedelvärden av uppmätta halter svaveldioxid i µg/m³ i luften i centrala Trelleborg och på landsbygden 91/92 – 00/01.

1/2-årsmedelvärden av uppmätta halter kvävedioxid i µg/m³ i luften i centrala Trelleborg och på landsbygden 91/92 – 00/01.

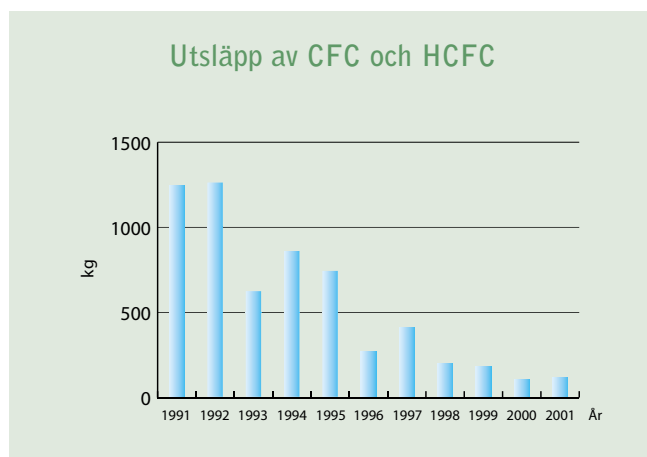
Köldmedier

Köldmedier kallar vi i dagligt tal freoner, men egentligen är gaserna klorfluorkarboner, CFC, HCFC och HFC. Freoner förekommer inte naturligt på jorden utan har helt och hållet skapats av människan. CFC och HCFC bryter ner ozonskiktet och är växthusgaser som bidrar till växthuseffekten.

CFC är förbjudet att använda sedan flera år tillbaka. HCFC, som inte är riktigt lika miljöfarlig, får inte fyllas på i köldsystemen efter 1 januari 2002. I stället skall nu endast HFC användas som köldmedium. HFC är inte skadligt för ozonskiktet men det är en växthusgas och bidrar till växthuseffekten.

Miljöförvaltningen skall informeras när ägare till kylanläggningar låter fylla på köldmedier i sina kylsystem. Med hjälp av dessa rapporter kan man sedan ungefärligen beräkna det årliga utsläppet av de miljöfarliga gaserna CFC och HCFC i kommunen. Trots att det efter 1 januari 2002 inte längre är tillåtet att fylla på HCFC kommer läckaget av gasen ytterligare några år att belasta miljön, innan det helt har fasats ut ur systemen.

Målsättningen är att utsläppet av de miljöfarliga freonerna helt skall stoppas.

Utsläpp till atmosfären av köldmedierna CFC och HCFC i kg per år under tiden 1991-2001.

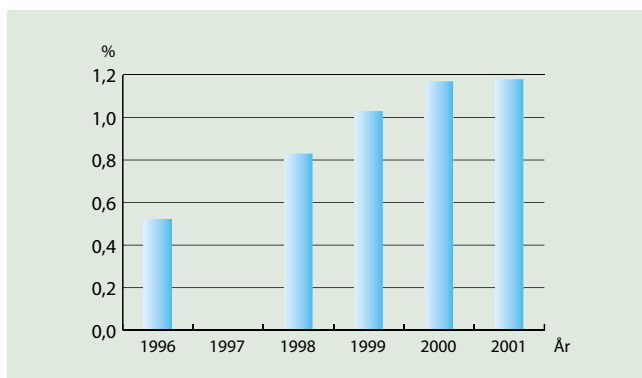

Miljöstöd till åkermark med ekologisk odling

Hela 83% av Trelleborgs yta, nästan 28.000 ha, består av åkermark. Mark som odlas och sköts ekologiskt kan få ekonomiskt stöd från EU. Under 2001 var 1,18% av Trelleborgs åkerareal berättigat till stöd. Ingen förändring har skett sedan förra året. Detta betyder att endast ca 330 ha mark i kommunen får det ekonomiska stödet.

EU-stödet beslutas av länsstyrelsen. Som jordägare kan man få stödet av flera anledningar, till exempel för bevarande av betesmarker och slätterängar, bevarande av värdefulla natur- och kulturmiljöer, åtgärder för minskat kväveläckage, anläggning av våtmarker och skydds zoner mm.

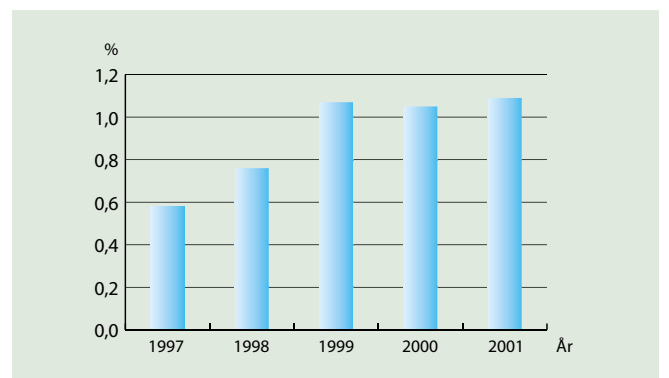
Andelen miljöstöd per åkerareal i % i Trelleborgs kommun under åren 1996-2001.

KRAV-jordbruk

KRAV-odlare svarar för en stor del av den ekologiska odlingen. Att vara registrerad KRAV-odlare innebär att man är anmäld till och följer de regler som gäller för KRAV-godkända marker. En KRAV-registrerad odlare behöver inte erbjuda konsumenterna KRAV-produkter alla säsonger. Vall för bete som följer bestämmelserna är också klassat som KRAV-godkänd mark.

Medlemmar i KRAV betalar en avgift som bland annat täcker kostnader i samband med olika kontroller för att hålla kvaliteten på mark och produkter hög.

KRAV-godkända marker i Trelleborgs kommun har sedan 1997 sakta men säkert ökat och är nära en fördubbling. 2001 var 305,2 ha mark i Trelleborg KRAV-godkänd. Vilket ger 1,09% av kommunens totala åkermark.

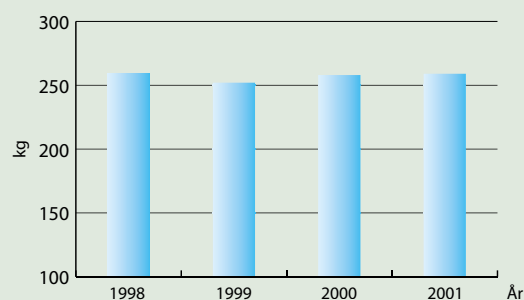
Andelen KRAV-godkänd mark i Trelleborgs kommun under åren 1997-2001.

Hushållssopor

Tillsammans producerar alla trelleborgare årligen nästan 10.000 ton hushållssopor efter sortering. Detta blir drygt 250 kg sopor per person i kommunen.

För att minska mängden sopor kan man till exempel förbättra sin sopsortering och kompostering. Men man kan också vara riktigt smart: Genom att redan i affären välja de rätta produkterna, de som inte har onödiga förpackningar, minskar man varornas vikt vid transporten till hemmet samtidigt som man underlättar sin egen sopsortering. Varför släpa på onödiga sopor till ingen nytta?

Producerat hushållsavfall exkl. producentansvar

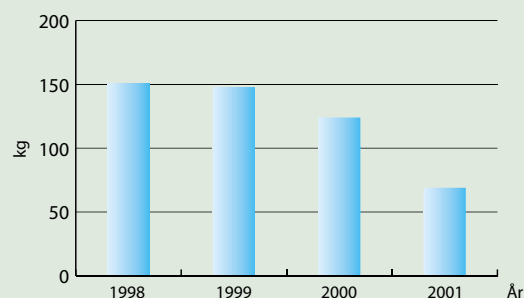

Mängden producerat hushållsavfall, exklusive producentansvar, i kg per invånare i Trelleborg under åren 1998-2001.

En del av hushållssoporna deponeras. Under år 2001 deponerades drygt en fjärdedel av Trelleborgs kommuns sopor vid Albäcksdeponin. Åren innan deponerades ungefär hälften.

Efter april 2003 kommer ingen deponering av hushållsavfall att få dispens. Det betyder att all sådan avfallshantering vid Albäck då skall ha upphört helt.

Deponerat hushållsavfall

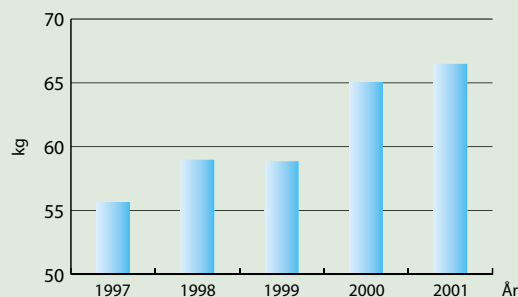
Mängden deponerat hushållsavfall i kg per invånare i Trelleborg under åren 1998-2001.

Glas och papper

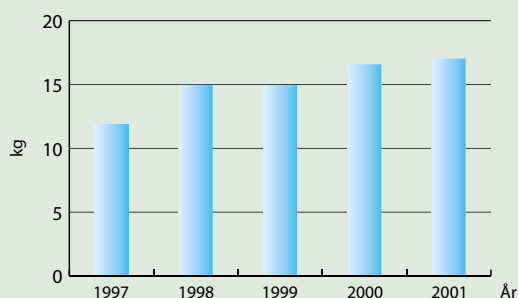
Insamlingen av glas och papper för återvinning har ökat stadigt sedan 1997. Om mera sopor sorteras och återanvänds behöver inte så stor sopmängd belasta våra deponier eller eldas upp i avfallsförbränning.

Insamlat papper för återvinning

Mängden insamlat papper till återvinning i kg per invånare i Trelleborg under åren 1997-2001.

Insamlat glas för återvinning

Mängden insamlat glas till återvinning i kg per invånare i Trelleborg under åren 1997-2001.

Slammet

Allt slam som producerats i Trelleborgs kommun vid avloppsreningsverken i Trelleborg och Smygehamn, har klarat de rikt- och gränsvärden som gäller för olika ämnen enligt SFS 1998:944.

Kvicksilver, kadmium och bly

Kvicksilver, kadmium och bly är exempel på ämnen som helt borde försvinna från samhällets materialflöden eftersom de är giftiga och ackumuleras i levande organismer.

Vid Trelleborgs och Smygehamns avloppsreningsverk ligger halterna för dessa ämnen en bra bit under satta gränsvärden. I vissa fall syns dessutom en minskning av halterna.

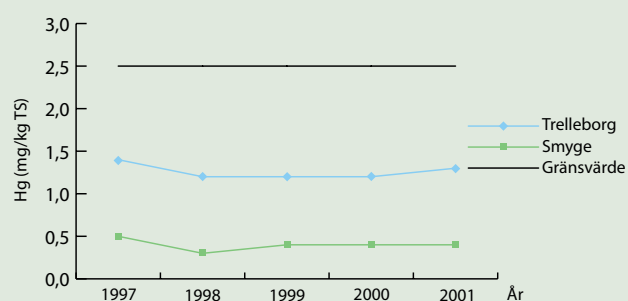
Nonylfenol

Nonylfenol är ett ämne som används vid tillverkning av nonylfenoletoxylater. Dessa används i sin tur som beståndsdelar i många rengörings- och avfettningsmedel för industriellt bruk. När etoxylaterna bryts ned återskapas nonylfenol och därför hittar man det lätt i avloppsvatten.

Nonylfenol är giftigt och har kemiska likheter med könshormoner och kan därför störa könsfunktionerna hos levande organismer. Dessutom ackumuleras ämnet i levande organismer.

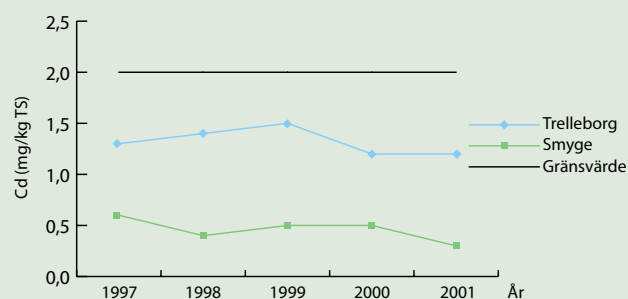
Halterna har sedan 1996 minskat till mindre än hälften. Detta kan ses som ett resultat av industriernas miljöarbete med att byta ut miljöfarliga kemikalier mot mindre farliga.

Kvicksilver i slam från reningsverken

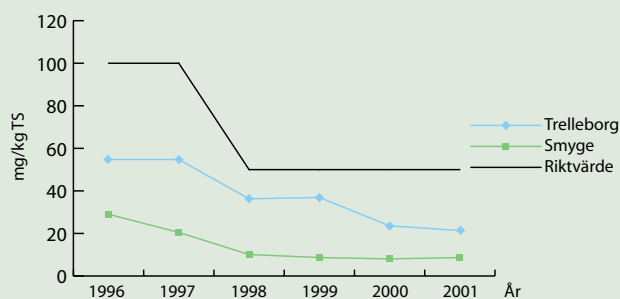
Kvicksilver i slam från Trelleborgs och Smygehamns avloppsreningsverk 1997-2001.

Kadmium i slam från reningsverken

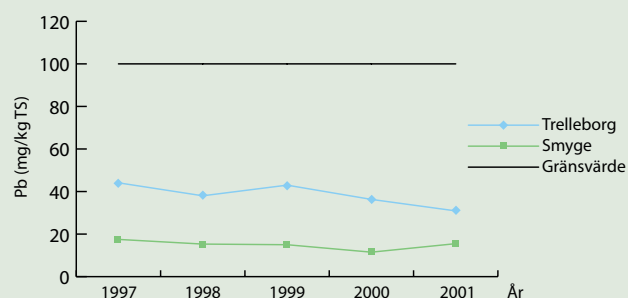
Kadmium i slam från Trelleborgs och Smygehamns avloppsreningsverk 1997-2001.

Nonylfenol i slam från reningsverken

Nonylfenol i slam från Trelleborgs och Smygehamns avloppsreningsverk 1996-2001.

Bly i slam från reningsverken

Bly i slam från Trelleborgs och Smygehamns avloppsreningsverk 1997-2001.

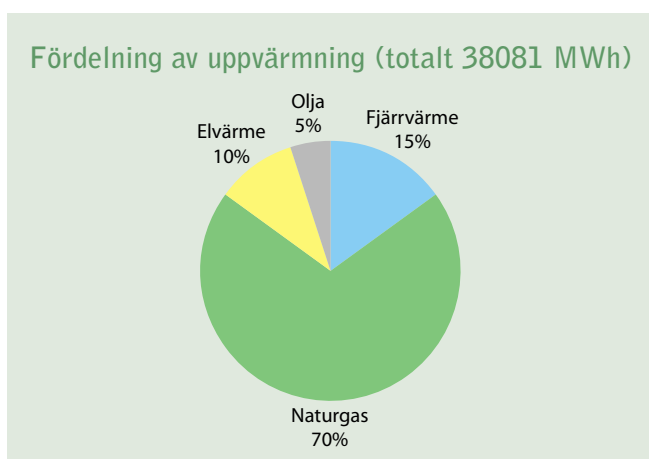

Energi till kommunens lokaler

Värme

Förbrukningen av värmeenergi i kommunens lokaler, förutom processlokaler (renings- och vattenverk), uppgår årligen till ca 200 kWh/m².

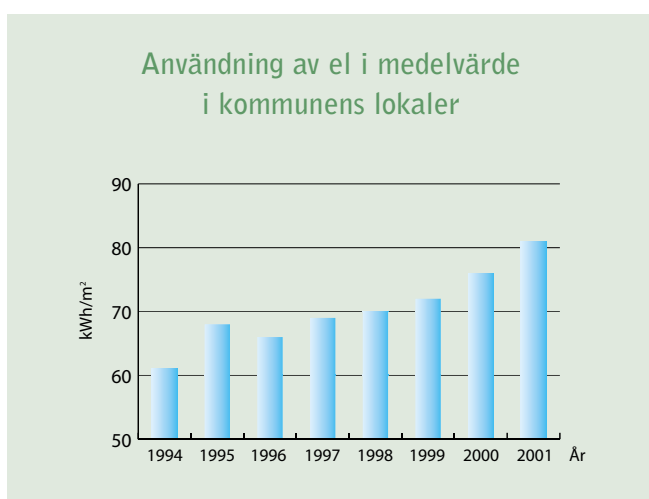
Uppvärmningen av kommunens lokaler sker till 70% med naturgas, 5% med olja, 10% med elvärme och till 15% med fjärrvärme. Fjärrvärmens består i huvudsak av energi från rötning av avloppsslam och energi från SYSAV:s deponigas vid Albäck. Kommunen köper däremot ingen grön el.

Fördelning av de energikällor som bidrar till uppvärmningen av kommunens lokaler.

EI

Elanvändningen i kommunens lokaler ökar lite för varje år. (Processlokaler är inte inräknade.) Samma trend syns troligen över hela Sverige. Samtidigt som eldrivna maskiner blir mera energieffektiva slås denna energibesparing ut av att så många fler maskiner används.

Användning av el (kWh/m²) i medeltal i kommunens lokaler under 1994-2001.

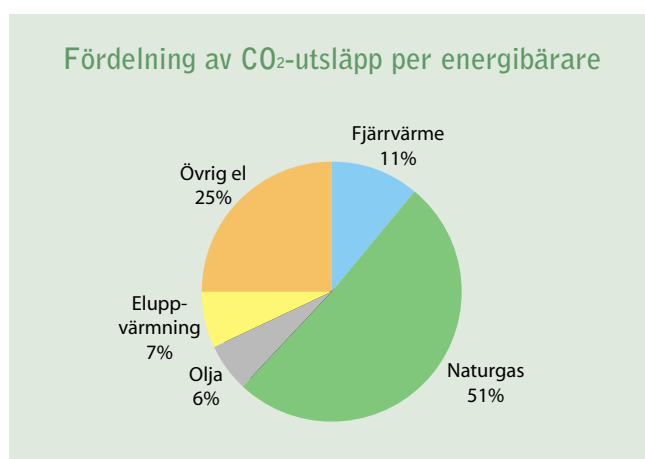
Energianvändning ger utsläpp

Kommunens årliga energianvändning i form av värme och el innebär även en mängd utsläpp till luften både direkt och indirekt. Dessa utsläpp är ungefärligt beräknade och toppas av CO₂-utsläpp på ca 9 840 ton. Övriga beräknade utsläpp till luften ligger mer än tre tiopotenser lägre, dvs de är inte ens en tusendel så stora.

Drygt hälften av alla utsläpp av CO₂ kommer från användningen av naturgas. Naturgasen är således inte alls den miljövänliga energikälla som man kan förledas att tro av dess namn!

CO ₂	ca 9840 ton
NOX	ca 5700 kg
CO	ca 2250 kg
SO ₂	ca 300 kg
stoff	ca 100 kg

Tabell över direkta och indirekta utsläpp till luft i samband med energianvändningen i kommunens lokaler.

Fördelning av CO₂-utsläpp per energibärare till kommunens lokaler. Både värme och el är inräknat.

Enligt en uppskattning är 10% av kommunens energianvändning i lokalerna förnyelsebar energi. Detta baseras på att 90% av fjärrvärmens är grön.

Miljöarbetet i våra företag

Allt fler företag inför ett systematiskt miljöarbete med miljöledning. Att kunna visa upp ett bra miljöarbete har inte minst blivit en viktig konkurrensfaktor.

Ett sätt att driva ett bra miljöarbete är att införa ett miljöledningssystem. Framför allt de stora företagen har investerat i standardiserade miljöledningssystem (ISO14001 eller EMAS). För det mindre företaget kräver införande av miljöledningssystem stora insatser. Likväl är många små företag beredda att införa systemen. Under hösten 2001 höll Agenda 21 Trelleborg en utbildning för kommunens små och medelstora företag, en introduktion till ett inledande miljöarbete som blev välbesökt.

En engagerad företagsledning är en förutsättning för ett fungerande miljöarbete. Att hela personalen är involverad och känner sig delaktig och får ta ett aktivt ansvar i arbetet redan från start är också viktigt. Delaktighet ger ett större engagemang och en bättre helhetsbild. En anställd som kan berätta för vänner och bekanta att han eller hon tar sitt miljöansvar på jobbet känner också sig också lite mera stolt över sitt företag. Det tjänar företaget på i längden.

De flesta svenska företag som har en mera betydande påverkan på miljön är idag prövade enligt miljölagstiftning och har en lång rad andra lagar och bestämmelser att hålla reda på och efterleva. I ett miljöledningssystem kan ingå fungerande rutiner för hur lagstiftning och andra krav som ställs på företaget ska dokumenteras. Någon kan ha som sitt ansvar att hålla reda på alla dessa krav. Men med ett miljöledningssystem kan företaget gå längre än vad lagstiftningen kräver – för att stå sig bättre i en konkurrenssituation där allt fler miljömedvetna kunder ställer allt större miljökrav.

Miljöledningssystem är det ramverk som behövs för att styra, mäta och utvärdera miljöarbetet i ett företag. Miljöpolicy, riktlinjer, styrinstruktioner, rutiner, journaler m.m. blir verktyg i arbetet. Viktigt är också att det finns ett system för hur miljöarbetet granskas, s.k. miljörevision. En miljöpolicy ska sammanfatta inriktningen av företagets insatser på miljöområdet. Policyn kompletteras med konkreta och mätbara miljömål.

Ett miljöcertifierat företag måste också successivt ”höja ribban”, införa ständiga förbättringar, d.v.s. stärka miljöpolicy, höja miljömålen, stärka program och rutiner för miljöarbetet. Därmed blir miljöarbetet en ständigt pågående process och inte bara ett tidsbegränsat projekt.

Det första steget i ett företags arbete med miljöledning är en miljöutredning, d.v.s. en kartläggning av det befintliga arbetet och den miljöpåverkan som företaget har. Företag har givetvis en mycket varierande miljöpåverkan. Ett industriföretag med stora utsläpp och många tunga transporter har större miljöpåverkan än ett tjänsteföretag. Men en mindre miljöpåverkan är inget hinder att införa miljöledningssystem: Alla har åtminstone någon miljöpåverkan och alla kan bli bättre.

Företagen i Trelleborg har kommit olika långt i miljöarbetet. På de kommande sidorna redovisar några av dem sitt miljöarbete. Varje medverkande företag/organisation/förening svarar själva för innehållet i sina texter. Sidorna ska ge en bild av det miljöarbete som pågår i kommunens företag. Förhoppningen är att alla företagare som funderar på att förbättra sitt miljöarbete ska låta sig inspireras.

Trelleborgs Församling

Trelleborgs Församling är Svenska Kyrkan i Trelleborg. Till verksamheten hör ett krematorium och en omfattande kyrkogårdsförvaltning. Det är främst inom dessa områden ett aktivt miljöarbete pågår.

Församlingen arbetar aktivt med miljöfrågor. Någon miljöcertifiering finns inte, men det kan bli aktuellt i framtiden.

Källsortering av avfall är ett viktigt område där också förbättringar skett det senaste året. För att tillgodose de nya kraven på källsortering på kyrkogårdarna har nya kärl inskaffats som tydligt visar allmänheten var de ska kasta sitt avfall. Det är väldigt viktigt att allmänheten också sorterar sitt avfall och lägger i rätt kärl.

Användning av lågenergilampor, uppvärmning med naturgas och stor återhållsamhet med ogräsbesprutning är andra viktiga miljöaspekter.

Lysrör samlas in och skickas till återvinning.

En viktig miljöaspekt är utsläppen av stoft och kvicksilver från krematoriet. Här arbetar församlingen med att försöka binda kvicksilvret med selen. Redan 1990 var Trelleborgs församling först i landet med selenampuller vid kremering. Inför nästa år planeras en ny krematorieugn med kraftigt reducerat utsläpp.

Att få till stånd en gemensam kompostanläggning för kommunen parkavdelning, fritidsförvaltning och kyrkogårdsförvaltning är ett långsiktigt mål.

Gasell Profil AB

Gasell Profil AB är certifierat enligt ISO 9001 / 14001 och AFS 1996:6. Gasell Profil AB är först i branschen med en trippelcertifiering.

Företaget sätter upp årliga miljömål och arbetar sedan konkret med att nå dessa. Miljömålet för år 2001, att minska brännbart avfall och fast oljeproduktsavfall med 10%, klarades. Nu är nya miljömål satta för år 2002.

Gasell Profil AB malar, rullformar, ytbehandlar och bearbetar byggplåt och profiler för bland annat bygg-, elektronik-, sjukvårds- och transportbranschen. Företaget har 350 anställda, varav 100 finns vid anläggningen i Gävle och 250 i Anderslöv. På Gasell Profil AB arbetar man med att förändra attityder och beteenden på företaget; samtliga anställda får miljöutbildning och varje avdelning har ett miljöombud, i Anderslöv rör det sig om ett 10-tal.

Ett begränsat användande av naturresurser står i fokus. Plåt återvinns och från den årliga återvinningen av tio ton papper går förtjänsten till personalens friskvårdsaktiviteter. På varje avdelning finns miljöstationer för återvinning av miljöfarliga produkter.

Ugnarna i fabriken förbränner och renar lackfärg. De värms med naturgas och spillvärme från processen används till uppvärmning av lokaler. I tre dagvattenbrunnar har filter installerats för att mäta eventuella oljeutsläpp. Allt råmaterialspill går till återvinning. Allt emballage är nedbrytbart och bildar koldioxid och vatten vid förbränning. Truckarna i fabriken går på batterier. Färgrester tvättas på respektive station och tvätt-thinnret redestilleras. Det egna reningsverket renar sedan vattnet och farligt miljöavfall från reningen lämnas till deponering.

Som ringar på vattnet. Bilden illustrerar Gasells trippelcertifiering.

Trelleborg Industri AB

Trelleborg AB är en expansiv koncern med ett stort polymertekniskt kunnande. Inom Trelleborgs kommun bedriver Trelleborg Industri AB verksamhet inom två fabriksområden. Centralt finns AB-området och strax öster om centralorten är E-området beläget.

Tillverkningen består dels av halvfabrikat i form av polymerblandningar och gummibelagda vävar och dels färdiga produkter som slang, däck för skog, lantbruk och industri, golv och mattor, vibrationsdämpare och spengummin.

I enlighet med koncernens miljöpolicy är de flesta enheter certifierade eller mycket nära en certifiering enligt ISO 14001. Miljöpolicyen ligger till grund för bland annat hur miljöarbetet ska bedrivas. Av de miljömål och miljöprogram som fastställts för verksamheten kan urskiljas minskad energiförbrukning, utbyte av kemikalier, minskade utsläpp av lösningsmedel och processrök samt minskad avfallsmängd och ökad källsortering. För att nå målen krävs ett kontinuerligt och systematiskt arbete i organisationerna med materialval, processförbättringar och verksamhetsstyrning.

Sedan några år tillbaka ger Trelleborg AB ut en årlig miljöredovisning.

Under år 2001 har bland annat lukten av vulkrök minskats genom stora investeringar i bl.a. reningsanläggningar och ytterligare reducering av lösningsmedelsutsläpp har genomförts. Dessutom pågår ett omfattande projekt för att minska luktutsläppen från HotStrech-anläggningen vilket skall leda till en avsevärd minskning av luktstörningarna till omgivningen. Samtliga åtgärder

ligger i målsättningen att minska miljöpåverkan vilket innebär fortsatt arbete med förbättringar av processerna.

Personalen har höjt sitt miljömedvetande i samband med att arbetet med miljöledningssystem fortskridit och utvecklats. Genom ständigt ökad medvetenhet om sin miljöpåverkan skall företaget tillsammans med intressenter i näringsliv och samhälle verka för att så långt möjligt nå en kretsloppsanpassad verksamhet.

Checker Stud – ett av de gummigolv som Trelleborg Industri AB tillverkar.

Toyota Center

Prius, världens första serietillverkade hybridbil. Prius finns i över 100 000 ex över hela världen.

Toyota Center i Trelleborg är en filial till Malmöföretaget som i sin tur ägs av det japanska moderföretaget Toyota Motor Corporation.

Under september 1999 startade Toyota Center arbetet med en genomgripande miljöutredning.

Sju övergripande miljöaspekter låg till grund för utredningen – luft, mark, vatten, avlopp, buller, förbrukning av energi och vatten samt avfall (farligt och övrigt). Avfall sorteras i 23 fraktioner varav farligt avfall utgör 14 fraktioner.

Sommaren 2000 hade företaget klart sitt miljöledningssystem som alltsedan dess förbättras kontinuerligt i dialog med leverantörer, entreprenörer och inte minst kunder.

Fuijo Cho, det japanska företagens högste miljöledare, anser att utan miljöinitiativ har bilen ingen framtid. Att tillverka bilar med liten miljöpåverkan har därför blivit en av Toyotas allra viktigaste uppgifter.

2001 erhöll företaget certifikat för ISO 14001.

Metso Minerals AB

Metso Minerals (Trelleborg) AB hette tidigare Svedala Trellex AB och ingår nu i Metso koncernen. Sedan juni 1999 är vi miljöcertifierade enligt miljöstandarden ISO 14001. Metso Minerals (Trelleborg) AB har ca 190 anställda och en omsättning på 390 miljoner.

Metso Minerals (Trelleborg) AB:s verksamhet består i huvudsak av design, tillverkning och distribution av reservdelar och slitprodukter för krossning, siktning, malning och materialhantlingsprocesser inom sten och mineralbearbetande industrier samt massa och pappersindustrin, dessutom fendersystem för båtar och hamninstallationer.

Metso Minerals (Trelleborg) AB:s miljöpolicy säger bl. a att vi i all vår verksamhet skall bedriva ett målmedvetet miljöarbete med ständiga förbättringar. Verksamheten skall inriktas mot att begränsa miljöpåverkan hos produkten genom hela dess livscykel. Våra betydande miljöaspekter ligger till grund för våra miljömål. Utsläpp till luft, avfallssortering, utbyte av kemikalier samt energibesparing är våra prioriterade aktiviteter.

Utsläpp av lösningsmedel till luft minskas genom övergång till vattenbaserade alternativ. Under år 2001 minskades det totala utsläppet av lösningsmedel med 43%. Aktivt kvalitets- och miljöarbete skall leda till minskade mängder avfall och framför allt mindre mängder till deponi och destruktion.

Under våren 2001 genomfördes en kompletterande miljöutbildning för alla anställda. Avsikten med utbildningen är förstärkning för hur vi alla påverkar miljön med vårt beteende.

Visionen och målet för oss på Metso Minerals (Trelleborg) AB är att vi i vårt dagliga arbete gemensamt skall kunna åstadkomma ständiga miljöförbättringar och minska den totala miljöbelastningen på vår omgivning.

Trelleborgshem

Trelleborgshem, det fristående bostadsbolaget som ägs av Trelleborgs kommun, prioriterar miljöfrågan som har en central roll både i den dagliga verksamheten och den långsiktiga planeringen.

Bolaget är inte miljöcertifierat men arbetar efter intentionerna i t ex ISO 14001 och har dessutom utvecklat miljösynen till att omfatta betydligt vidare värden än vad som innefattas i de traditionella miljöcertifieringssystemen.

Trelleborgshem arbetar med såväl fysisk som mental miljöpåverkan. Ett intensivt folkhälsoarbete bedrivs för att kunna erbjuda hyresgästerna både god inomhus- och närområdesmiljö. Syftet är utvecklad livskvalitet genom att aktivera boende i olika föreningsverksamheter, ge ökad trygghet men även skapa engagemang och delaktighet i bolagets verksamhet och aktuella miljöfrågor.

Ett annat inslag är garanterat sunda hus. Det är en miljömärkning som innebär att fastigheten är miljömässigt kontrollerad och godkänd när det gäller fukt, luftkvalitet, temperatur, ljus, ljud, radon m m. Trelleborgshems första miljödeklarerade fastigheter är idag verklighet och målet är att bolagets samtliga fastigheter ska miljödeklareras framöver.

Givetvis bedrivs också sedan många år tillbaka ett aktivt traditionellt miljöarbete för att så långt som möjligt minska tärandet på jordens resurser. Några konkreta exempel kan hämtas ur bolagets återvinningsresultat för år 2001, en sammanställning som omfattar 1 108 av Trelleborgshems ca 1900 lägenheter. Den visar

följande resultat av hyresgästernas sorterings- och återvinningsarbete:

- Tidningar, kartonger: 184 390 kg, motsvarar besparing av 2 561 träd.
  - Metall: 4 130 kg, motsvarar 137 333 nya konservburkar.
  - Hårdplast: 5 405 kg, motsvarar 3 160 nya läskbackar.
  - Glas: 42 700 kg, motsvarar glas till 21 350 nya 75 cl flaskor.
- Att ytterligare öka återvinningsmängden och minska energiförbrukningen är sedan länge viktiga inslag i Trelleborgshems miljöpolicy.

Folktandvården Anderslöv

Folktandvården Anderslöv är en av fyra kliniker i Folktandvården Skåne som är miljöcertifierad enligt ISO 14001.

Vår miljöpolicy gäller för hela Folktandvården Skåne.

“Alla skåningar skall kunna leva livet leende.” Det är Folktandvården Skånes vision. Denna speglar en fokusering på livskvalitet och möjlighet att leva i en god yttre miljö, samt ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande förhållningssätt.

Genom engagerat ledarskap och delaktiga medarbetare ska Folktandvården Skåne:

- utveckla den förebyggande och reparativa tandvården
- verka för god hushållning med naturens resurser
- ständigt förbättra miljöarbetet
- fokusera insatserna genom att sammanväga vad som är tekniskt möjligt, ekonomiskt rimligt och ekologiskt motiverat
- bedriva verksamheten så att gällande miljölagstiftning och föreskrifter följs.

Miljöpolicyen bygger på våra miljöaspekter och vi reducerar vår påverkan på miljön, genom att arbeta så att fler av våra patienter kan få friska tänder. Vidare genom att minska användningen av miljöbelastande produkter. Vi på Folktandvården Anderslöv

använder inte amalgam som tandfyllnadsmaterial. Vi minskar mängden engångsmaterial och inför energisparåtgärder.

Miljöredovisning för kliniken ingår i Region Skånes miljöredovisning för år 2001.

I kliniken lokala miljömål för 2001 har vi lyckats ta bort en miljöbelastande produkt, minskat antalet transporter till och från kliniken, samt minskat mängden avfall, genom att inte skriva ut papper automatiskt från datorn. Det går utmärkt att vidarebefordra information via mail.

Nästa års miljöförbättring är att ytterligare minska miljöbelastande produkter, ytterligare minska mängden avfall och införa fler energibesparande åtgärder.

Akzo Nobel Inks AB

27

Akzo Nobel Inks AB är ett internationellt företag i tryckfärgsbranschen. Företaget ingår i koncernen Akzo Nobel Inks med 900 anställda och aktiviteter i mer än 37 olika länder. Årsomsättning är för enheten i Trelleborg ca 550Mkr och med en årlig produktion 12 000 ton av tryckfärg och hjälpmedel för den grafiska branschen.

Arbetet med kvalitet, miljö och arbetsmiljö är en del i företagets integrerade ledningssystem, IMS, med certifikat för kvalitet, miljö och arbetsmiljö. Det långsiktiga arbetet med fokus på mål och handlingsprogram i företaget resulterar i de ständiga förbättringarna.

Varje process som är identifierad styrs av ledningens identifierade dokument för den aktuella verksamheten. Regelbundna mätningar av övergripande mål samt effektmål och dess rapporter har förbättrat de identifierade processerna. Dessa verifieras för att uppnå optimal verkningsgrad och dokumenteras som redovisade dokument i systemet. Bevakning av lagar, EG-direktiv samt andra regler uppdateras och implementeras löpande i företaget.

Fokus på avfallsprocessen har under året resulterat i betydande minskningar av avfall både genom återanvändning i tillverkningsprocessen eller genom recirkulering. Avfalls-sorteringen är optimerad i ett flertal avfallsfraktioner som omhändertas enligt gällande lagstiftning. Avfallet registreras

kontinuerligt i en databas för att skapa engagemang och översikt för tillverkande avdelningar.

Utsläpp till luft av oljor och lösningsmedel har under året minskat. Miljöfarliga råvaror har ersatts av mindre farliga genom det ständiga utvecklingsarbetet som pågår som en process i enlighet med produktvalsprincipen.

Nya produkter tas fram med mindre påverkan på miljön och bättre kvalitet med kunden i fokus.

Riskbedömningar av företagets råvaror och kemikalier har genomförts under året. Detta har resulterat i en genomgång och optimering av hanteringen av råvaror och kemikalier på varje avdelning med minskad risk som följd. Genom förebyggande mätningar i arbetsmiljön och riktade hälsokontroller kan personalens hälsa förbättras, arbetsplatsen förbättras och trivseln öka. Långsiktiga målsättningar för miljö och arbetsmiljö i verksamheten finns beskrivna som är i harmoni med företagets policy och den hållbara globala utvecklingen.

TT-Line

TT-line driver färjefart mellan Trelleborg-Travemünde och Trelleborg-Rostock. 2001 skeppades cirka 1 200 000 personer och 240 000 personbilar, 250 000 lastbilar och 4 000 bussar. Företaget är sedan 1996 certifierat enligt ISM (International Safety Management System)

Fartygens avgasemissioner utgör ett rederis största miljöpåverkan. Den tidigare generationens Peter Pan och Nils Holgersson har nyligen ersatts med två nya fartyg vilket har medfört en reduktion av bränsleförbrukningen per fraktad enhet. Miljötekniskt utgör nybyggena ytterligare ett steg på den väg som vi slog in på 1995 med sjösättningen av Robin Hood och Nils Dacke – "TT-Line's Green Ships". Dessa fartyg är, liksom våra nybyggen, försedda med dieselelektrisk drift som möjliggjort väsentliga reduktioner av kväveoxider och sotpartiklar. Dieselelektrisk drift kräver dessutom mindre plats vilket innebär mera utrymme för last. Ett konkret exempel på att miljövinster kan kombineras med ekonomiska fördelar!

I stället för tjockolja använder våra senaste fartyg den miljövänligare MDO (Marine Diesel Oil). MDO innehåller endast 0.3% svavel och minskar därför också svaveldioxidutsläppen. För att inte belasta miljön med ännu mer avfall, använder vi om möjligt

alltid returförpackningar ombord. Glas och porslin används hellre än engångsprodukter. Glas, papper och avfallsrester källsorteras ombord och kasseras eller returneras när vi åter är i land. Söppförbränning, som förorenar luften, förekommer inte. Miljöfarligt avfall och ilandpumpade oljerester hanteras genom avtal med SYSAV Kemi AB.

Allt avloppsvatten samlas ombord och lämnar inte fartyget förrän det har renats biologiskt. För att förhindra skador på den marina miljön använder vi inte miljöskadlig skyddsmålning i form av TBT-haltiga undervattensfärger. Vi fraktar regelbundet lastbilar med miljöfarligt gods. Personalen är utbildad för att kunna hantera eventuella olyckor. Om ett läckage av farliga ämnen trots allt skulle uppstå så leder automatiska system ned ämnena i särskilda tankar. Personal som kör företagets tjänstebilar utbildas i Eco Driving.

Fortsatt satsning på kombifrakter medförde att våra fartyg fraktade över 50 000 enheter för vidarebefordran med järnväg.

Inför nästa år planerar TT-Line satsa på utökad källsortering. På längre sikt vill vi kunna pumpa iland grå-, svart- och länsvatten, använda landström vid längre stillaliggande samt ytterligare reducera emissionerna till luft.

Coop Konsum

Coop Konsum har sedan år 2000 en miljömästare i varje butik som är ansvarig för alla beslut angående miljön som genomförs i butiken.

Miljömästaren vidareutbildas kontinuerligt av Coop Konsums miljösamordnare. Alla beslut ang. miljösortimentet och övriga miljöfrågor kommer hela tiden till miljömästarnas kännedom först av alla i företaget.

Coop Konsum är KRAV-auktoriserat sedan 1999. Coop Konsum källsorterar plast, papper, träemballage, fett från grillen m.m. Inga miljöfarliga produkter finns i sortimentet. Miljöfarlig gas är utbytt i alla kylmaskiner.

Butikerna tillhandahåller hela Coop Konsums sortiment av

miljömärkta produkter: KRAV, Svanen och Falken samt de egna miljömärken Treklövern och Änglamark. Ekologiska livsmedel erbjuds inom såväl kött, chark, rökt fisk, samt frukt och grönt. Vi försöker även tillhandahålla så mycket som möjligt av lokalt producerat frukt och grönt. Andelen ekologiska produkter ökar hela tiden och utgör nu cirka 10% av försäljningen. Hyllkantsmärkning med den gröna treklövern gör att det är lätt för kunderna att hitta det miljömärkta alternativet.

Miljömästaren kontrollerar Coop Konsums miljöchecklista två gånger om året för att kolla så att alla nyheter är i sortimentet samt för att tillrättalägga alla ev. fel. Alla beslut som gäller kontrolleras även då.

AB Jordberga Gård

I en unik kulturmiljö bedriver Jordberga Gård AB och Jordberga Kultur & Miljöstiftelse sina verksamheter. De är sedan våren 2001 miljöcertifierade enligt ISO 14001.

Certifieringen omfattar jordbruk med växtodling, handel, fastighetsförvaltning, kultur- och miljövård och Jordbergafestivalen, en musikfestival som arrangeras årligen under första helgen i juni.

Jordberga gård har sedan flera år tillbaka aktivt arbetat för att successivt nå sitt mål, att införa ett långsiktigt, hållbart kretslopp. Miljöcertifieringen är ytterligare ett led i denna målsättning.

Med hjälp av vår miljöcertifiering skall vi vara långt framme i utvecklingen inom miljötänkande, produktutveckling och produktionsmetoder samt verka för en låg energianvändning och en positiv arbetsmiljö.

Företagets miljöpolicy ligger till grund för vårt arbete att medverka till ständig förbättring inom våra olika verksamhetsområden. Att bevara markens bördighet och utveckla lämpliga produktionsmetoder, bl a genom behovsanpassat växtskydd och växtnäring samt genom aktivt underhåll värna kulturmiljön.

Företaget planerar en spolhall med miljöanpassad spolplatta för påfyllnad och rengöring av spruta och gödningsspridare. Byggnaden ska passas in i det byggnadsminnesförklarade området. Skydds zoner längs bäckar och vattendrag upprättas för att undvika att närsalter sprids till havet.

Miljöredovisning upprättas årligen där företagets olika miljö-

mål fylls upp. Under 1999 och 2000 utfördes strukturering av vårt ISO-arbete som genomfördes under 2001. Från år 2002 kommer Jordberga Gård att ingå i projektet "Greppa näringen" och arbetet med att anlägga spolhall fortsätter.

Vår vision är att verka för ett långsiktigt hållbart och miljövänligt jordbruk samt bevarande av den skånska kulturmiljön.

Pcolor Färg AB/Pcolor Supply AB

29

Pcolor Färg AB tillverkar färg, lim och spackel. Försäljning sker i egen butik, till lokala yrkesmålare och industrier samt till detaljhandel och grossister inom och utom landet. Pcolor Supply AB utför legoarbeten för andra kemisk-tekniska företag, såväl utvecklingsuppdrag som olika led i företagets produktion.

Företagen miljöcertifierades enligt ISO 14001 under år 2000. I vår miljöpolicy utfäster vi oss bl a att "ständigt förbättra vår miljöprestanda och därmed minska verksamhetens negativa miljöpåverkan". Viktiga miljöaspekter är utsläpp till luft, damm från råvaror och utsläpp av lösningsmedel, energiförbrukning och avfall. För att minska utsläppen krävs effektiva filter samt övervakning. För att minska lösningsmedlen behövs produktutveckling med en ökad andel vattenbaserade produkter. Genom att utveckla

blandningsmetoder och maskiner och förbättra transportlogistiken kan energiförbrukningen minskas. Avfall återvinns inom tekniska och ekonomiska gränser.

Årliga miljöredovisningar tillställs miljönämnden i Trelleborg samt Kemikalieinspektionen.

Bland viktiga miljörutiner som införts under 2001 kan nämnas att allt emballage nu källsorteras för återvinning. Viktiga miljömål för år 2002 är att återvinna 90 procent av det vatten som används vid tvättning av blandningskärlen samt att ytterligare förbättra transportlogistiken. Långsiktiga miljömål är bl a att ersätta delar av de lösningsmedelsbaserade produkterna med vattenbaserade. Produktutveckling pågår.

Företagen vårdar vattnet

Flera av Trelleborgs företag engagerar sig för havsmiljön genom att vara medlemmar i Sydkustens Vattenvårdsförbund som startade 1992 med Trelleborg som huvudort. Samarbetet i förbundet ger en dialog mellan sydkustkommunerna och företagen när det gäller problemen i och runt Östersjön. Förbundet ägnar sig mestadels åt recipientkontroll och miljöövervakning. Kommunerna Trelleborg,

Ystad, Skurup och Vellinge samt Nybroåkommittén, Trelleborg Industri AB, BP Chemicals, Danisco Sugar AB, Scandlines AB, TT-Line AB, Akzo Nobel AB, Trelleborgs Hamn AB, LRF och länsstyrelsen i Skåne län är medlemmar i förbundet. Under 2001 invaldes Agenda 21, Trelleborg, som adjungerad till styrelsen med uppdrag att bredda informationen om förbundets arbete.

Pergo (Europe) AB

Pergo är ett inredningsföretag som utvecklar, tillverkar och marknadsför laminatgolv. Bolaget har en ledande position på golvmarknaderna i framför allt Nordamerika och Europa. Pergos nettoomsättning uppgick för helåret 2001 till 3 729 Mkr och antalet anställda var vid årsslutet 2001, 949 personer. Sedan 1989 marknadsförs bolagets produkter under varumärket Pergo. Pergo är noterat på Stockholmsbörsens O-lista.

Miljöarbetet inom Pergo (Europe) AB har alltid varit prioriterat. På 1990-talet införde vi ett miljöledningssystem enligt den Brittiska Standarden BS 7750. När den internationella standarden ISO 14001:1996 kom ut så konverterade vi till den. Företagets miljöpolicy, som även inkluderar arbetsmiljö och säkerhet, granskas flera gånger om året och revideras vid behov. Policyn är en viktig del när miljömålen ska sättas. Målen bestäms även utifrån aspektregister d.v.s. en förteckning över aktiviteter i verksamheten som påverkar miljön negativt.

Under 2001 hade vi bl.a. ett mål att minska installerad mängd HCFC med minst 40%. HCFC används bl.a. i vissa av våra kylmaskiner i tillverkningsprocessen samt för att ge komfortkyla på kontor. Om ämnet skulle läcka ut så påverkar det ozonskiktet. Vi såg det därför som viktigt att reducera den installerade mängden och lyckades minska med hela 50%.

Ett annat mål var att minska mängden avfall som bygger sopberget s.k. deponiavfall. Målet var att från 49 ton år 2000 komma ned till mindre än 30 ton för år 2001. Vi hamnade på drygt 32 ton vilket tyder på att det inte är omöjligt att minska ännu mer framöver.

I vår fastbränslepanna har vi testat en katalysator för att minska utsläppet av koloxid. Tyvärr fick projektet avslutas p.g.a. tekniska problem.

För år 2002 kommer vi att fortsätta att minska HCFC-användningen.

Ett annat mål är att ta fram ett golv som är FSC-certifierat (Forest Stewardship Council). FSC är en skogsbruksmärkning som passar mycket väl in på våra produkter som till största delen består av råvara från skogen. FSC har tagit fram principer som omfattar allt från bevarande av biologisk mångfald till ursprungsbefolkningens hävdvunna rätt att sköta sina skogar.

Naturskyddsföreningen i Trelleborg

Trelleborgs biologiska förening firar sitt 50-åriga jubileumsår 2002 med att byta namn till Naturskyddsföreningen i Trelleborg. Genom att förse de lokala kretsarna med enhetliga namn vill man skapa en tydligare profil och koppling till Svenska Naturskyddsföreningen. 2001 hade föreningen 459 medlemmar.

Föreningen har en utarbetad miljöpolicy som används aktivt. Vid våra sammankomster används miljömärkta varor så långt som möjligt. Engångsmaterial används inte. Resor företas med allmänna kommunikationer, i första hand buss/tåg, och samåkning prioriteras när så är möjligt. Under 2001 har ett policybeslut angående resor tagits. Detta skall redovisas i årsredogörelsen och skall utvärderas.

Naturskyddsföreningen i Trelleborg bedriver ett arbete med syfte att skapa en bättre miljö – alltså en omvänd miljöaspekt! Våra exkursioner är att jämföra med "ekoturism".

Under 2002 arbetar vi aktivt med "Gröna Punkter" tillsammans med Agenda 21. Vi fortsätter restaureringen av Modeshögsången för att där skapa större biologisk mångfald. Kampen mot bekämpningsmedel inom jordbruket och andra farliga kemikalier, ex bromerade flamskyddsmedel, fortsätter.

Föreningens vision är att fortsätta att aktivt kämpa för en miljö i bättre ekologisk balans att överlämna till kommande generationer.

Brunnshill Gård

Brunnshill gård drivs av makarna Eva Johnsson och Lars Jönsson. Gården, som ligger i Gylle by, är ett av kommunens få ekologiska jordbruk.

Den skånska kalkrika lerjorden innehåller mycket växtnäringsmineraler och lämpar sig väl för ekologisk odling. I den ekologiska odlingen är växtföljden själva grunden medan kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel inte förekommer.

Alla produkter som lämnar Brunnshill gård, med dess 122 hektar åkerareal, är KRAV-godkända. Det betyder att de är odlade utan bekämpningsmedel och handelsgödsel, men också utan genmodifiering. Sedan 1989 är odlingen KRAV-godkänd. Gården redovisar årligen sin verksamhet till KRAV.

På gården pressas KRAV-godkänd rapsolja. Olja ingår i vissa Änglamarksprodukter. Den brödsäd som produceras på gården torkas och lagras på gården, varigenom transporterarna minimeras.

Under 2001 har antalet insådda arter i sädesgrödorna utökats. Syftet är att gynna de pollinerande insekterna och motverka näringsläckage.

Under 2002 är målet att satsa på mer lokal avsättning av gårdens produkter för att minska transporterarna.

Att det ekologiska jordbruket utvecklas till ett kretslopp mellan stad och land är en vision som man arbetar efter på Brunnshill.

Jane Wikström Design AB

Jane Wikström är Trelleborgs kommuns enda miljömärkta kläddesigner. Hon bor i Skateholms pensionat där hon också har sin ateljé och sommarbutik. På Södertull i Malmö har Jane en butik som är öppen året om. Försäljning sker också via internet.

Jane Wikström tillverkar kläder i naturligt färgväxande bomull och lent lin. Den färgväxande bomullen användes av indianerna i Amerika för tusentals år sedan och odlas numera bland annat i Kalifornien och Peru. Där har företaget genom naturlig växtförädling fått fram färgväxande bomull av hög kvalitet som är anpassad till dagens industriella klädproduktion.

Jane Wikström Design AB är anslutet till KRAV sedan september 1997 och syr kläder i KRAV-certifierade textilier i den mån det finns tillgång till material. I övrigt används textilier med miljöcertifieringar som IMO, Skal, Demeter, Ocica och ÖKO-TEX 100.

Ett framtida mål är att alla plagg i kollektionen skall vara miljöcertifierade.

Kläderna sys av Rosegarden Eco-fashion, ett lönsömnadsföretag i Malmö. Företaget startades som ett arbetsmarknadsprojekt för invandrare, med Jane Wikström som mentor.

Jane Wikström arbetar för konsumentupplysning om miljöanpassade kläder, arrangerar och medverkar vid visningar samt delger sina erfarenheter av färgväxande bomull på informationsträffar i skolor och föreningar. I januari 2001 deltog hon i Vårdgymnasiets modeshow, ett av kommunens Agenda 21-projekt.

I april 2002 deltog Jane Wikström i en ekologisk modeshow i Bryssel under Green Week, ett arrangemang av Europa-kommissionen.

Berlings Skogs Tryckeri

Berlings Skogs är ett arkooffset-tryckeri som har sina rötter i Trelleborg sedan mer än 100 år tillbaka. Företaget ingår i Elanderskoncernen, där ett aktivt miljöarbete bedrivs.

I varje företag finns en miljösamordnare som administrativt och praktiskt ser till att miljöarbetet framskrider. Vi arbetar med slutna system, d.v.s. inga utsläpp, vegetabiliska färger och har ersatt lösnings- och rengöringsmedel med miljövänligare produkter.

Berlings Skogs är Svanen-licensierat sedan 1998 för att producera Svanen-märkta trycksaker och har sedan våren 2001 infört ett miljöledningssystem enligt ISO 14001. I ett miljöledningssystem arbetar man utifrån en miljöpolicy, dokumenterade rutiner och ett ständigt arbete att förbättra sig mot satta miljö-

mål. Betydande miljöaspekter inom grafisk industri är pappersmakulatur och transporter.

Berlings Skogs har ett ständigt mål att minska pappersmakulatur. Detta har medfört vinst både ekonomiskt och miljömässigt.

På transportsidan använder vi oss av transportörer som kan visa på ett aktivt miljöarbete.

Berlings Skogs har kommit mycket långt i sitt arbete med miljöförbättrande åtgärder. Det som ligger i framtiden är att bevaka teknisk utveckling och låta miljöfrågor vara en naturlig del i beslut och det vardagliga arbetet.

Elanderskoncernen ger varje år ut en miljöredovisning. Om man vill fördjupa sig i vårt miljöarbete så kan denna rekvireras från Berlings Skogs.

Scandlines AB

Scandlines AB är ett internationellt färjeföretag, som bedriver trafik på fem olika linjer, varav tre har Trelleborg som bas – linjer till Sassnitz, Rostock och Travemünde. Scandlines har en stor del av den totala svenska färjemarknaden, vilket medför högt ställda miljökrav. Sedan 1996 har företaget ständigt arbetat med att förbättra verksamheten. Under våren 2002 kommer landverksamheten samt följande fartyg vara certifierade enligt ISO-14001 M/S Skåne, M/S Trelleborg och M/S Götaland.

Scandlines har en utarbetad miljöpolicy med riktlinjer för hur verksamheten ska fungera på alla plan. Scandlines kvalitets-säkringssystem, som berör säkerhet och miljö, är godkänt av Sjöfartsverket och uppfyller också de krav som fastställts av IMO (International Maritime Organisation). Rutiner för källsortering och återvinning utvärderas och kartläggs ständigt och idag finns manualer för hur exempelvis oljefilter ska tas omhand. Kartong, papper och emballageplast källsorteras och pressas redan ombord på färjorna för att sedan skickas till återvinning. Avloppsvatten från kök och toaletter tas också omhand.

Scandlines använder idag lågsvavliga oljor och har ambitionen att begränsa utsläppen av svavel så långt som möjligt. Valet av färger är också viktigt och för att undvika beväxning på båtarna används tennfria bottenfärger. Speciella krav gentemot leveran-

törer och kunder skrivs in i profilbeskrivning som miljöcertifieringen ISO 14001 bygger på. Genom våra val av inköp stimulerar vi leverantörerna till större miljöengagemang. Scandlines arbetar på att minska de förorenande luftutsläppen och bevakar alla tekniska lösningar, som t ex katalysatorer, vatteninsprutning etc. Målet är också en övergång till giftfria färger.

Miljörapport 2001 för Trelleborgs kommun har producerats av Agenda 21 i Trelleborgs kommun.

Medverkande företag och föreningar svarar själva för innehållet i sina texter.

Britt-Marie Walltorp, Salong Opus One, har medverkat med lokal och rekvisita till bilden på sid.10.

Redaktörer: Maria Olsson och Anitha Ljung, Agenda 21, Trelleborg. E-mail: agenda21@trelleborg.se

Grafisk form: Typiskt Typografiskt AB. E-mail: tina.ersson@typiskttypografiskt.se

Foto: Anders Hansson, Claes Nyberg, Tomas Nyberg, Rune Olsson, Ingrid Wall.

Omslagsbild: Rådjur vid pilevall nära V Vemmerlov. Foto: Anders Hansson.

Repro och tryck: Berlings Skogs AB, Trelleborg.

Trelleborgs Kommun

231 83 Trelleborg. Telefon 0410-530 00. www.trelleborg.se